

Een studieboek: een gids, een relikwie

De 'dikke Robbins' is een legendarische klassieker

Ondanks de voortdurende actualisering en digitalisering van het studieboek is er soms een exemplaar dat je leven lang mee gaat.

door Wolter Mooi

D

'dikke Robbins' (*Pathologic Basis of Disease*) kent een eerbiedwaardige geschiedenis van meer dan vijftig jaar. Wereldwijd worstelden generaties geneeskundestudenten zich door deze vuistdikke kolos (1595 pagina's in de editie waaruit ikzelf in de jaren zeventig studeerde) om zich de benodigde kennis van het vakgebied van de ziekteleer eigen te maken. Deze worsteling had iets van een initiatie in een nieuwe wereld: de wereld van ziekteprocessen die ten grondslag liggen aan de klinische problematiek waarmee de studenten in een latere fase van hun vorming tot arts zouden worden geconfronteerd. Met dikke boeken over wat losjesweg de 'basisvakken' werden genoemd, werd een wetenschappelijk fundament gelegd onder het medisch denken en handelen dat in de laatste studie jaren, met name tijdens de coassistentenschappen, centraal zou komen te staan. Veel dokters hebben nog wel ergens hoog achter in de kast hun oude, dikke Robbins staan; hun inmiddels uiteraard volstrekt achterhaalde Robbins, die de carrière, de verhuizingen, de opruiming, de fusies en reorganisaties overleefde, louter vanwege zijn nostalgische waarde. Een herinnering, een persoonlijke relikwie, uit de goede oude studietijd, diep uit de vorige eeuw.

Maar ook nu is Robbins er nog. Sterker nog: inmiddels bestaan er een dikke en een dunne versie – hoewel men misschien patholoog moet zijn om een boek van bijna duizend bladzijden het epitheton ornans 'dun' mee te geven. Ook nu studeren wereldwijd talloze studenten geneeskunde uit de voortreffelijke achtste editie van een van deze twee versies van dit meest verkochte leerboek pathologie.

We zien in de geneeskunde een tendens van toenemend gebruik van Engelstalige basisboeken.

uit hun Robbins, of wijken zij heimelijk uit naar lichter verteerbare kost? Zijn studenten die boeken als de Robbins vermijden, verkeerd bezig, of hebben zij het heden en de toekomst beter begrepen dan wij, wij ouderen, die nog een horloge dragen (een *single function device!* stenen

ten geneeskunde om te excelleren in kennis en kunde is eerder groeiende dan tanende. Steeds minder hoor ik de roep om verlichting van de 'studielast' – wat een onmogelijk woord – en steeds meer zie ik studenten gretig aanvullende geneeskundige informatie tot zich nemen. Over Robbins, dat sinds mijn aantreden aan de Vrije Universiteit als leerboek pathologie gebruikt wordt, hoor ik geen klacht. Concurrerende, werkelijk dunne pathologieleerboeken (bijvoorbeeld het destijds eveneens befaamde *Muir's Textbook of Pathology*, dat in de loop der jaren verschrompelde van ruim 7 tot minder dan 3 cm dikte) krijgen weinig of geen voet aan de grond. Als ik uitgever was van een boek als Robbins, zou ik tevreden zijn met het verloop van de verkoopcijfers, en dat was dan dat. Maar als docent spelen me toch vragen door het hoofd: wat is het, dat studenten nog steeds aanspreekt in een dergelijk moeilijk, 'taai' studieboek?

Om te beginnen: het is niet meer alleen een boek, het is een boek plus toegang tot een website waarop het gehele boek digitaal beschikbaar is en alle illustraties downloadbaar zijn, plus tal van extra's (casuïstiek met oefenvragen, gedigitali-

'Wat biedt een boek als Robbins, dat niet goedkoper, frequenter geactualiseerd, beter draagbaar geboden wordt op een *memory chip* of het wereldwijde web?'

Het boek heeft zich dus wel bewezen. Wanneer wij nadenken over 'de plaats van het studieboek in de academische opleiding', dan kunnen wij dat zeer wel doen aan de hand van dit boek, dat thuis hoort in het corpus van legendarische medische klassiekers.

Wat is dan die plaats? Wat biedt een boek als Robbins, dat niet goedkoper, frequenter geactualiseerd, beter draagbaar geboden wordt op een *memory chip* of het wereldwijde web? Leren studenten wel

tijdperk!), een vulpen vullen uit een inktpot en nog regelmatig met een full-windsor- of half-windsorknoop de stropdas omdoen?

Hier moet ik een waarneming noemen die mij persoonlijk heeft verbaasd. In de afgelopen twintig jaar, de tijd waarin ik actief ben als docent in de geneeskundeopleiding, zag ik studenten meer en meer bereid zijn om zich flink in te spannen, zich door moeilijke studiestof heen te worstelen. De ambitie onder studen-

ROBBINS AND COTRAN: PATHOLOGIC BASIS OF DISEASE (8E ED.)

Door V. Kumar, A.K. Abbas, N. Fausto en J.C. Aster. Saunders Elsevier. Philadelphia 2010. xiv + 1450 pag. € 154.65

ROBBINS: BASIC PATHOLOGY (8E ED.)

Door V. Kumar, A.K. Abbas, N. Fausto en R.N. Mitchell. Saunders Elsevier. Philadelphia 2007. xiv + 946 pag. € 85.55

seerde microscopische preparaten die met de pc kunnen worden bestudeerd). Ook verschenen er een apart vragenboek en een set met vragenkaarten ter voorbereiding op het Amerikaanse artsexamen (USMLE); op de USMLE-site zelf is een *Robbins Pathology Test Bank* opgenomen. Voorts verscheen een klein maar uitstekend *abstract*-boekje (een pocket van nog altijd 800 pagina's) en een *Robbins Atlas of Pathology*. Ook bij andere grote Amerikaanse studieboeken zien we deze ontwikkeling. Met de keuze voor een dergelijk standaardwerk verkrijgt de student toegang tot veel aanvullend studiemateriaal.

Deze aanvullende digitale omgeving en de hulpboeken bieden de student en de docent uiteraard veel extra armslag. In vergelijking met een dergelijk totaalpakket is een 'kaal' boek maar een armzalige bedoening. Omdat het een enorme taak is om een dergelijk pakket tot stand te brengen en te financieren, is het in een betrekkelijk klein taalgebied als het Nederlandse niet doenlijk om hier een serieuze concurrent tegenover te stellen. We zien dan ook in de geneeskunde een tendens van toenemend gebruik van Engelstalige basisboeken, een tendens die ik persoonlijk toejuich, omdat ik de kwaliteit van de Engelstalige grote standaardstudieboeken in het algemeen beter vind dan die van de Nederlandstalige boeken over hetzelfde onderwerp. Men zou ook niet anders verwachten, gezien het feit dat er in de VS veel hogere oplagen en dus veel hogere budgetten voor dergelijke studieboeken mogelijk zijn. Ook is het rekruteren van excellente boeken- of hoofdstukschrijvers makkelijker in een groot taalgebied.

Wat zijn, bij dit almaar prolifererende studieboek-gerelateerde studiemateriaal, eigenlijk nog de grenzen tussen studieboek en digitale leeromgeving? En: in welke richting zullen die grenzen in de komende tijd opschuiven? In tegenstelling tot het naslagwerk, dat in boekvorm

inclusief het boek in digitale vorm en omringd met aanvullend zelfstudie- en -toetsmateriaal. Paradoxaalwijs is de veelheid van informatie van het web juist belemmerend voor de student. Er is behoefte aan een gidsfunctie, een geordende samenvatting, waarin diepgang en

beter kennen, men wordt steeds effectiever in het gebruik ervan. De geneeskundestudent die in Robbins zojuist de ziekten van de longen heeft bestudeerd, weet wat hij verwachten kan als in een volgende cursus de ziekten van de maag aan de orde worden gesteld; er is al een vertrouwdheid met de stijl en de aanpak, wat helpt om de nieuwe studiestof eigen te maken. Alles nieuw (nieuw onderwerp én nieuw boek) is altijd wat lastiger. Vandaar dat ik veel goeds zie juist in die boeken, die in de studie jarenlang meegaan en gebruikt worden. Hoera voor de dikke boeken die een totaal vakgebied bestrijken: ze werken beter dan kleine boekjes over een enkel onderwerp. Bovendien zijn dikke boeken in het algemeen relatief veel goedkoper, wat zwaar meeweegt voor de student die slecht bij kas zit, en terecht. Dunne boekjes prijzen zichzelf uit de markt.

Waar zal de achtste editie van Robbins over vijftig jaar staan? Het zou me verbazen als alle exemplaren dan vernietigd waren. Zolang er artsen zijn, zullen er wel boekenkasten blijven bestaan; ongetwijfeld kleiner en minder prominent geplaatst dan nu nog het geval is, maar ergens achterin die kasten zal de dan inmiddels volstrekt achterhaalde Robbins van 2011 nog wel hier en daar te vinden zijn, verwacht ik. Vanwege de nostalgische waarde. Een herinnering, een persoonlijke relikwie, uit de goede oude studietijd, uit het begin van de eeuw.

Prof. dr. Wolter Mooi is als klinisch patholoog actief in diagnostiek, onderzoek en onderwijs aan de VU. Hij schreef zelf enkele handboeken over deelspecialistische onderwerpen uit de diagnostische pathologie.

‘De ambitie onder studenten geneeskunde om te excelleren in kennis en kunde is eerder groeiende dan tanende.’

mijns inziens ten dode is opgeschreven doordat het niet opgewassen is tegen wat toegankelijk is ‘op internet’, denk ik dat het studieboek wel degelijk een goede toekomst tegemoet gaat. Dan moet het wel worden gepresenteerd als pakket, dus

uitgebreidheid van behandeling van een onderwerp in goede verhouding staan tot het belang ervan.

Ook helpt het studenten erg om vertrouwd te raken met één enkel boek over een onderwerp: men gaat dat boek steeds